

การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักศึกษาวิชาชีพนอกระบบ

พรสวรรค์ จันทะศักดิ์^{1*} กัลยา อุบลทิพย์² ธีรพงษ์ วิริยานนท์³ และ สมยศ เจตน์เจริญรักษ์⁴

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักศึกษาวิชาชีพนอกระบบ และเพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักศึกษาวิชาชีพนอกระบบ การวิจัยมี 3 ขั้นตอน ขั้นตอนที่ 1 พัฒนารูปแบบการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักศึกษาวิชาชีพนอกระบบ ขั้นตอนที่ 2 พัฒนาชุดการเรียนรู้ทักษะชีวิต สำหรับนักศึกษาวิชาชีพนอกระบบ ขั้นตอนที่ 3 จัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักศึกษาวิชาชีพนอกระบบ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษาวิชาชีพนอกระบบ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ คือ นักเรียนโรงเรียนพระดาบส กรุงเทพฯ รุ่นที่ 43 จำนวน 25 คน ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยสุ่มครีเอ วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test และวิเคราะห์เนื้อหาผลการวิจัย พบว่า 1) รูปแบบการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักศึกษาวิชาชีพนอกระบบที่พัฒนาขึ้นเป็นแบบเชิงระบบซึ่งประกอบด้วย องค์ประกอบด้านปัจจัยนำเข้า ได้แก่ วัตถุประสงค์ของทั้ง 9 ทักษะ 9 ชุดการเรียนรู้ เครือข่ายสังคมออนไลน์ องค์ประกอบด้านกระบวนการ ได้แก่ ทำความเข้าใจรูปแบบการเรียนการสอน และการจัดการเรียนการสอนแบบ MIAP องค์ประกอบด้านผลผลิต ได้แก่ ผลการประเมินการเรียนรู้ และพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นถึงการเกิดทักษะชีวิต และองค์ประกอบข้อมูลป้อนกลับ 2) ผลการใช้รูปแบบพบว่า ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนและหลังเรียนในการทดสอบความรู้ทั้ง 9 ทักษะ ของกลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ผลประเมินทักษะด้านสัญลักษณ์พื้นฐานในชีวิตประจำวัน ของกลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 92.00 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 80 และผลประเมินความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อรูปแบบการจัด การเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะสำหรับนักศึกษาวิชาชีพนอกระบบต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.21, S.D. = .534$)

คำสำคัญ: รูปแบบการเรียนรู้ทักษะชีวิต, นักศึกษาวิชาชีพนอกระบบ

รับพิจารณา: 11 กรกฎาคม 2562

แก้ไข: 23 สิงหาคม 2562

ตอบรับ: 29 สิงหาคม 2562

¹ นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต ภาควิชาครุศาสตร์เทคโนโลยี คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาเทคโนโลยีวิศวกรรมเครื่องกล วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

³ อาจารย์ประจำ ภาควิชาครุศาสตร์เทคโนโลยี คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

⁴ ผู้อำนวยการโรงเรียนพระดาบส

* ผู้นิพนธ์ประสานงาน โทร. +668 6628 1245 อีเมล: pond.psw@gmail.com

Development of Life Skills and Career Learning Model for Non-formal Education

Bhornasawan Chantakhad^{1*} Kanlaya Ubontip² Theerapong Wiriyanon³ and Somyot Jedcharoenruk⁴

Abstract

The objectives of this study were to develop the life skills and career learning model for non-formal education and to evaluate the results of the model implementation. The research procedure comprises 3 phases. Phase 1 focused on the development of life skills and career learning model for non-formal education. Phase 2 develop learning sets of life skills and career learning model for non-formal education. Phase 3 was the model implementation to enhance life skills and career of non-formal vocational students. The population in this study covered the students of non-formal vocational students. The sample consisted of 25 volunteer students in batch 43. The data were analyzed by descriptive statistics through percentage arithmetic mean, standard deviation, t-test, and content analysis. The results revealed that: 1) the life skills and career learning model for non-formal education is a systematic model consisting of the input factor comprising 9 objectives of 9 skills stated in online learning module. The process factor includes the learning content and MIAP instruction. The product factor includes the result of learning evaluation, behavior identifying, life skills and career, and feedback. 2) The results of the model implementation revealed that the learners' achievement scores were statistically higher than those of pretest scores at .05 level. 3) The results of the evaluation on daily life fundamental symbol were at the average of 92.00% higher than the set criteria of 80%. Finally, the sample rated their satisfactions on the developed instructional model at the "much" level ($\bar{X} = 4.21$, S.D = .534).

Keywords: Life Skills and Career Learning Model, Non-formal Education

Received: July 11, 2019

Revised: August 23, 2019

Accepted: August 29, 2019

¹ Doctoral Degree Student, Department of Technological Education, Faculty of Technical Education, King Mongkut's University of Technology North Bangkok

² Assistant Professor, Department of Mechanical Engineering Technology, College of Industrial Technology, King Mongkut's University of Technology North Bangkok

³ Lecturer, Department of Technological Education, Faculty of Technical Education, King Mongkut's University of Technology North Bangkok

⁴ Director of Phradabos School

* Corresponding Author, Tel. +668 6628 1245 e-mail: pond.psw@gmail.com

1. บทนำ

ระบบการศึกษาไทยตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 แบ่งออกเป็น 3 ระบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งมีกระทรวง ศึกษาธิการเป็นหน่วยงานหลักในการทำหน้าที่กำหนดนโยบายการศึกษา [1] การจัดการศึกษาแต่ละระบบมี จุดมุ่งหมาย รูปแบบการเรียนการสอน เนื้อหาหลักสูตร ที่ต่างกัน เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนที่มีความแตกต่าง ซึ่งเป็นการขยายโอกาสทางการศึกษาให้กว้างขึ้น

การศึกษานอกระบบ เป็นการศึกษาที่จัดให้กับประชาชน ทุกเพศทุกวัย ไม่จำกัดพื้นฐานการศึกษา อาชีพ ประสบการณ์หรือความสนใจ โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะให้ผู้เรียนได้รับความรู้ด้านพื้นฐาน ทักษะในการประกอบอาชีพ และทักษะที่จำเป็นสำหรับความรู้ด้านอื่น ๆ เป็นฐานในการดำรงชีวิต การจัดการศึกษานอกระบบ มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดผลและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขความสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับวิถีชีวิต และความต้องการของผู้เรียน [2] หลักของการศึกษานอกระบบเน้นให้เกิดความเสมอภาคทางการศึกษา ส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต รูปแบบการศึกษาคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ผู้สอน ไม่จำกัดเฉพาะครู อาจเป็นผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานหรือจากท้องถิ่น ซึ่งรูปแบบการจัดการเรียนรู้อาจกล่าวสอดคล้องกับการดำเนินการของโรงเรียนพระดาบสที่มีการจัดการศึกษานอกระบบ โดยเน้นทักษะวิชาชีพเพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพเลี้ยงดูตนเอง เนื้อหาที่ใช้ในการเรียนการสอนจะครอบคลุมใน 4 กลุ่มงาน ได้แก่ 1) กลุ่มงานทักษะฝีมือเบื้องต้น 2) กลุ่มงานช่างเฉพาะทาง 3) กลุ่มทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน 4) กลุ่มวิชาสามัญและทักษะชีวิต

ทักษะชีวิตที่ควรส่งเสริมให้เกิดขึ้นกับผู้ศึกษานอกระบบ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ 1) ทักษะพื้นฐานในการดำเนินชีวิต ประกอบด้วย ทักษะด้านการสื่อสาร ทักษะการประยุกต์ใช้ตัวเลข และทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ 2) ทักษะเพื่อการทำงานประกอบด้วย การแก้ปัญหา การทำงานร่วมกับผู้อื่น และการพัฒนาตนเอง

อย่างต่อเนื่อง 3) ทักษะเพื่อการดำรงชีวิตประกอบด้วย การพัฒนาอาชีพ สัญลักษณ์ในชีวิต สุขวิถี และชีวิตพอเพียง [3] ทักษะเหล่านี้เป็นทักษะพื้นฐานที่มีความสำคัญและจำเป็นต่อการดำเนินชีวิตประจำวันซึ่งหากมีการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างยั่งยืนตลอดชีวิตที่จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างราบรื่น

การพัฒนาความรู้ ทักษะวิชาชีพ และทักษะชีวิตเป็นสิ่งทีโรงเรียนพระดาบสให้ความสำคัญ เพื่อให้ผู้เรียนที่สำเร็จการศึกษาไปแล้ว สามารถประกอบอาชีพแล้วดูแลตนเองและครอบครัวได้ ไม่สร้างปัญหาให้กับสังคม ดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างราบรื่น ซึ่งผู้ที่เข้ามาเรียนส่วนใหญ่เดินทางมาจากต่างจังหวัด ทำให้ขาดทักษะการใช้ชีวิตในเมืองใหญ่ ไม่คุ้นเคยกับสภาพแวดล้อมและสังคม ซึ่งผู้เรียนจะต้องใช้ระยะเวลาในการศึกษา 1 ปี นอกจากนี้การใช้ชีวิตอยู่ในกฎระเบียบของโรงเรียนยังทำให้ผู้เรียนหลายคนไม่สามารถปฏิบัติได้ ทำให้พลาดโอกาสในการศึกษาไปอย่างน่าเสียดาย ซึ่งจากการสอบถามอาจารย์ผู้สอนหลายท่านถึงสาเหตุดังกล่าวพบว่า ในช่วงเริ่มต้นการเรียนมักมีผู้เรียนบางส่วนลาออกกลางคัน เนื่องจากผู้เรียนไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับกฎระเบียบและสภาพสังคมแวดล้อมในโรงเรียนได้ นอกจากนี้ระหว่างการศึกษายังปรากฏผู้เรียนที่กระทำผิดกฎระเบียบอื่น ๆ อีก เช่น ขาดความรับผิดชอบ ไม่ตรงเวลา ซึ่งการปฏิบัติตามกฎระเบียบต่าง ๆ ของโรงเรียนถือเป็นทักษะพื้นฐานในการอยู่ในสังคม ซึ่งหากพิจารณาจากสภาพสังคมของวัยรุ่นที่มีปัญหาการทะเลาะวิวาทในปัจจุบันพบว่า วัยรุ่นกลุ่มดังกล่าวขาดทักษะชีวิตที่ดี ทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ในสังคม การมีทักษะชีวิตที่ดีจะช่วยให้การดำเนินชีวิตประจำวันมีความราบรื่น มั่นคง ปลอดภัย และสามารถนำไปใช้เป็นทักษะพื้นฐานในการประกอบอาชีพได้

การพัฒนาทักษะความรู้ที่ยั่งยืนเป็นเรื่องที่สำคัญซึ่งจะนำไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิตที่จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง [4] ซึ่งการสร้างทักษะสามารถสร้างได้ 2 วิธี คือ

1) เกิดเองตามธรรมชาติเป็นการเรียนรู้ที่ขึ้นอยู่กับประสบการณ์และการมีแบบอย่างที่ดี แต่การเรียนรู้ตามธรรมชาติจะไม่มีทิศทางและเวลาที่แน่นอน บางครั้งกว่าจะเรียนรู้ก็อาจสายเกินไป

2) การสร้างและพัฒนาโดยกระบวนการเรียนการสอน เป็นการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกันในกลุ่ม ผ่านกิจกรรมรูปแบบต่าง ๆ ได้ลงมือปฏิบัติ ได้ร่วมคิดอภิปราย แสดงความคิดเห็นได้แลกเปลี่ยนความคิดและประสบการณ์ ซึ่งกันและกัน ได้สะท้อนความรู้สึกนึกคิด มุมมอง เชื่อมโยง สู่วิถีชีวิตของตนเอง เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่และปรับใช้กับชีวิต

การนำเครือข่ายสังคมออนไลน์มาใช้ในงานด้านการศึกษาได้รับความนิยมน้อย่างแพร่หลาย ด้วยคุณสมบัติที่ทำให้เกิดความสะดวก รวดเร็ว เข้าถึงง่าย ทำให้ได้รับความสนใจจากผู้จัดการเรียนรู้ ซึ่งปัจจุบันเนื้อหาสาระความรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่มากมายในสังคมถูกถ่ายทอดและเผยแพร่ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่กว้างขวางและกระจายไปทั่วโลก [5] การเรียนการสอนที่มีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารเข้ามาช่วยสนับสนุน จะทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น [6] นอกจากนี้ช่วยสนับสนุนให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากขึ้นแล้วยังช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการพัฒนาการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องซึ่งจะนำไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียน

ในขณะนี้สื่อที่เป็นสื่อออนไลน์มีสาระเกี่ยวกับทักษะชีวิตอยู่มาก หากมีการจัดระบบที่ดีให้สามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้จะเป็นผลดีต่อการเรียนการสอน ซึ่งการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมจะเป็นแนวทางการพัฒนาทักษะที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งการนำเทคโนโลยีที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์และสอดคล้องกับบริบทของสังคมและผู้เรียนได้อย่างเหมาะสมจะสามารถช่วยลดความเหลื่อมล้ำของการศึกษาและช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับผู้เรียนได้ ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญและประโยชน์ดังกล่าวจึงได้ทำการศึกษางานวิจัยครั้งนี้

2. วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

2.1 เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักศึกษาวิชาชีพนอกระบบ

2.2 เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักศึกษาวิชาชีพนอกระบบ

3. ขอบเขตของการวิจัย

3.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษาวิชาชีพ

นอกระบบ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนโรงเรียนพระดาบส รุ่นที่ 43 จำนวน 25 คน ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยสุ่มครี

3.2 เนื้อหาของการวิจัยที่นำมาใช้ในครั้งนี้เป็นการนำผลงานวิจัยเรื่อง การพัฒนาสมรรถนะหลักเพื่อเตรียมคนเข้าสู่งาน [3] มาพัฒนาต่อยอด โดยผู้วิจัยได้เลือกทักษะสัญลักษณ์พื้นฐานในชีวิตประจำวันมาจัดการเรียนรู้ ซึ่งได้พัฒนาและปรับปรุงให้เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียนเพื่อเกิดประสิทธิภาพในการเรียนรู้สูงสุด ด้านสัญลักษณ์พื้นฐานในชีวิตประจำวัน มีทักษะย่อยคือ การใช้เครื่องหมายในชีวิตประจำวัน การใช้แบบและแผนที่ใช้การเข้าใจเรื่องเวลา

3.3 การศึกษาผลการใช้รูปแบบการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักศึกษาวิชาชีพนอกระบบประกอบด้วย

3.3.1 ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มตัวอย่าง

3.3.2 ศึกษาความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น

4. สมมุติฐานการวิจัย

4.1 กลุ่มตัวอย่างที่เรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตสำหรับนักศึกษาวิชาชีพนอกระบบมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

4.2 กลุ่มตัวอย่างที่เรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตสำหรับนักศึกษาวิชาชีพนอกระบบมีคะแนนเฉลี่ยทักษะชีวิตไม่น้อยกว่าร้อยละ 80

4.3 กลุ่มตัวอย่างที่เรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตสำหรับนักศึกษาวิชาชีพนอกระบบมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในระดับมาก

5. วิธีการวิจัย

5.1 พัฒนารูปแบบการเรียนรู้

5.1.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา วารสาร งานวิจัย ตลอดจนข้อมูลจากสื่ออื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ การพัฒนาทักษะชีวิต การวัดและประเมินผล การจัดการเรียนรู้ เพื่อนำมาสรุปและวิเคราะห์ผลเป็นข้อมูลเบื้องต้น สำหรับใช้เป็นแนวทางในการกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบการเรียนรู้ที่ต้องการ

5.1.2 กำหนดกรอบแนวคิดในการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับ นักศึกษาวิชาชีพนอกระบบ รูปแบบที่พัฒนาขึ้นนี้มีเป้าหมายเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตสำหรับบุคคลที่จะเข้าสู่งานอาชีพ โดยผู้เรียนสามารถศึกษาเรียนรู้ได้ด้วยตนเองผ่านอินเทอร์เน็ต ซึ่งจะนำไปสู่การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

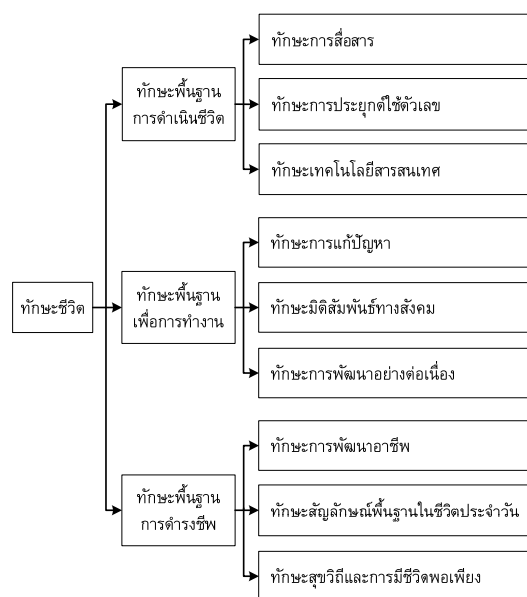
5.1.3 นำกรอบแนวคิดที่ได้มาพัฒนาเป็นร่างรูปแบบการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตสำหรับ นักศึกษาวิชาชีพนอกระบบ

5.1.4 นำรูปแบบที่ได้จากการพัฒนาไปเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสม

5.1.5 ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา จนได้รูปแบบการเรียนรู้ที่มีความสมบูรณ์

5.2 พัฒนาชุดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต

5.2.1 ศึกษารายละเอียดของทักษะชีวิตจากเอกสารงานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งพบว่า ทักษะชีวิตที่ควรส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนา ประกอบด้วยทักษะพื้นฐาน 3 ด้าน คือ ทักษะพื้นฐานการดำเนินชีวิต ทักษะพื้นฐานเพื่อการทำงาน และทักษะพื้นฐานการดำรงชีพ ซึ่งแต่ด้านประกอบด้วยทักษะย่อย ๆ ดังรูปที่ 2

รูปที่ 2 ความสัมพันธ์ของทักษะชีวิตพื้นฐาน

5.2.2 กำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

พิจารณาจากความเหมาะสมที่สอดคล้องกับบริบทของผู้ที่เรียนอยู่ในระบบการศึกษานอกระบบ

5.2.3 กำหนดขอบเขตของเนื้อหา การพิจารณาเนื้อหาที่จะนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ทักษะชีวิตต้องมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมที่ได้กำหนดไว้ ร่วมกับบริบทของผู้เรียน สภาพสังคม และเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับผู้เรียน

5.2.4 กำหนดข้อคำถามในแบบวัดประเมินผล โดยกำหนดข้อคำถามที่จะใช้ในการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้

5.2.5 รวบรวมข้อมูลเพื่อพัฒนาสื่อการเรียนรู้ ทั้งไฟล์ เอกสาร ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหวเสียงต่าง ๆ ที่มีการเผยแพร่อยู่ในเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และเนื้อหาในหน่วยการเรียนรู้

5.2.6 สร้างชุดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต

5.2.7 นำเสนอให้ที่ปรึกษาพิจารณาตรวจสอบและแก้ไขจากนั้นให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสมจนกระทั่งได้ชุดการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตสำหรับนักศึกษาวิชาชีพนอกระบบที่มีความสมบูรณ์

5.3 จัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต

5.3.1 ทำความเข้าใจรูปแบบการเรียนรู้ แนะนำขั้นตอนการใช้งานระบบ รวมถึงวิธีการวัดผลการเรียนเกณฑ์ในการวัดผล ช่องทางการเรียนรู้ ช่องทางการติดต่อสื่อสาร ช่วงเวลาในการดำเนินการต่าง ๆ

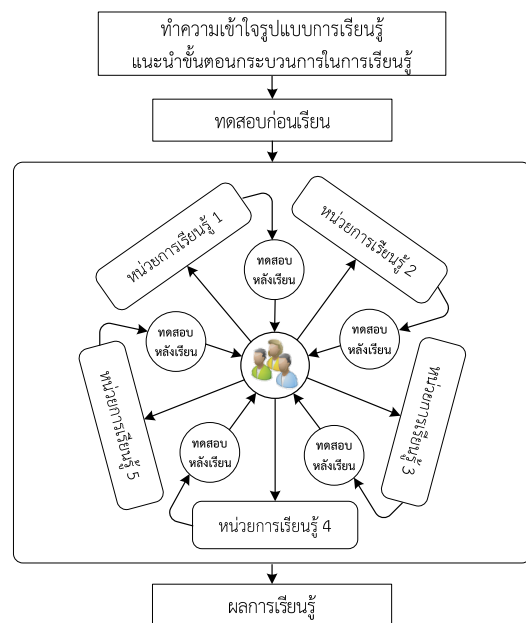
5.3.2 จัดการเรียนรู้ตามรูปแบบดังนี้

1) ผู้เรียนที่เข้าเรียนตามรูปแบบการเรียนรู้ เลือกหน่วยการเรียนรู้ผ่านช่องทางเครือข่ายสังคมออนไลน์ ซึ่งในหน่วยการเรียนรู้จะมีแบบทดสอบความรู้ และเนื้อหาของแต่ละหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งผู้เรียนสามารถเลือกเรียนหน่วยการเรียนรู้ได้ก่อนก็ได้ โดยมีข้อกำหนดให้ผู้เรียนต้องเรียนครบทุกหน่วยและต้องผ่านเกณฑ์การประเมินทุกหน่วยการเรียนรู้

2) ผู้เรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ร่วมกัน โดยมีการเก็บข้อมูลหลักฐานการทดสอบเพื่อใช้ประกอบการประเมิน

3) การวัดและประเมินผล การทดสอบก่อนเรียนใช้เป็นแบบทดสอบวัดความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับทักษะชีวิตในแต่ละหน่วยการเรียนรู้

5.3.3 พิจารณาผลการเรียนรู้ รวบรวมข้อมูลหลักฐานของผู้เรียน เพื่อใช้ประกอบการประเมินผลการเรียนรู้

รูปที่ 3 การจัดการเรียนรู้

5.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

5.4.1 โมดูลการเรียนรู้

5.4.2 แบบประเมินความเหมาะสมของโมดูลการเรียนรู้

5.4.3 แบบประเมินทักษะชีวิตด้านสัญลักษณ์พื้นฐานในการดำเนินชีวิต

5.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

5.5.1 ประเมินโมดูลการเรียนรู้โดยใช้แบบประเมินความเหมาะสมของโมดูลการเรียนรู้

5.5.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนจำนวน 25 คน ใช้แบบทดสอบ และใบงาน ในโมดูลการเรียนรู้

5.6 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

5.6.1 ร้อยละ

5.6.2 ค่าเฉลี่ย

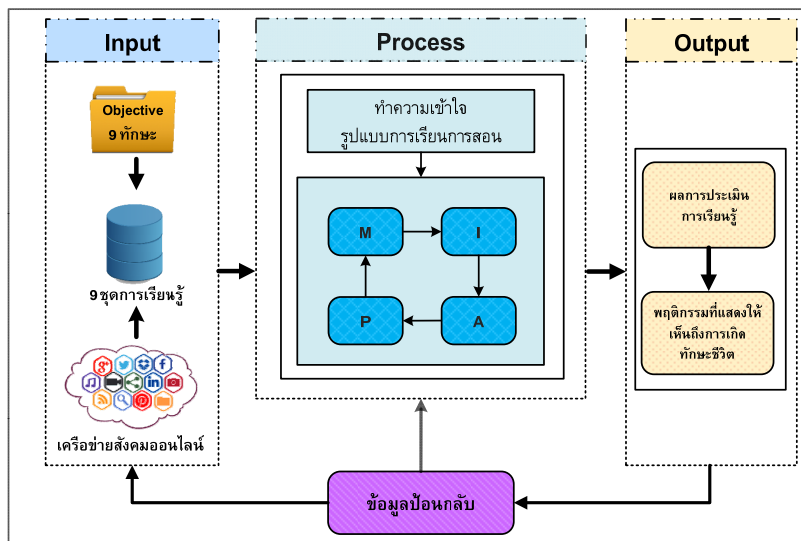
5.6.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5.6.4 การทดสอบค่าที (t-test)

6. ผลการวิจัย

6.1 ผลการพัฒนาารูปแบบการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักศึกษาวิชาชีพนอกระบบ

รูปแบบการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักศึกษาวิชาชีพนอกระบบที่พัฒนาขึ้นเป็นแบบเชิงระบบ ซึ่งประกอบด้วย องค์ประกอบด้านปัจจัยนำเข้า ได้แก่ วัตถุประสงค์ของทั้ง 9 ทักษะ 9 ชุดการเรียนรู้ เครือข่ายสังคมออนไลน์ องค์ประกอบด้านกระบวนการ ได้แก่ ทำความเข้าใจรูปแบบการเรียนการสอน และการจัดการเรียนการสอนแบบ MIAP องค์ประกอบด้านผลผลิต ได้แก่ ผลการประเมินการเรียนรู้ และพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นถึงการเกิดทักษะชีวิต และองค์ประกอบข้อมูลป้อนกลับ แสดงดังรูปที่ 4

รูปที่ 4 รูปแบบการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตสำหรับนักศึกษาวิชาชีพนอกระบบ

6.2 ผลการศึกษาการใช้รูปแบบการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักศึกษาวิชาชีพนอกระบบ

6.2.1 ผลการเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนของผู้ที่เรียนตามรูปแบบการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักศึกษาวิชาชีพนอกระบบ

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนและหลังเรียนในการทดสอบความรู้พื้นฐานทักษะชีวิต 9 หน่วยการเรียนรู้

ทักษะ	การทดสอบ	\bar{X}	S.D.	t	p
การสื่อสาร	ก่อนเรียน	5.72	1.339	13.383*	.000
	หลังเรียน	8.76	0.597		
การประยุกต์ใช้ตัวเลข	ก่อนเรียน	4.48	0.770	22.013*	.000
	หลังเรียน	8.36	0.490		
เทคโนโลยีสารสนเทศ	ก่อนเรียน	5.72	1.458	12.338*	.000
	หลังเรียน	8.88	0.666		
การแก้ปัญหา	ก่อนเรียน	5.76	1.268	15.399*	.000
	หลังเรียน	9.00	0.577		
การทำงานร่วมกับผู้อื่น	ก่อนเรียน	5.32	1.406	13.286*	.000
	หลังเรียน	9.04	0.790		
การพัฒนาตนเอง	ก่อนเรียน	6.60	1.414	10.559*	.000
	หลังเรียน	9.48	0.586		
พัฒนาอาชีพ	ก่อนเรียน	4.80	1.155	17.606*	.000
	หลังเรียน	9.24	0.723		
สัญลักษณ์พื้นฐานในชีวิตประจำวัน	ก่อนเรียน	6.00	1.443	12.402*	.000
	หลังเรียน	9.44	0.651		
สุขวิถีและการมีชีวิตพอเพียง	ก่อนเรียน	6.96	1.513	9.658*	.000
	หลังเรียน	9.52	0.653		

* p < .05

จากตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนและหลังเรียนในการทดสอบความรู้ทั้ง 9 หน่วยการเรียนรู้ทักษะชีวิต สรุปได้ว่า ผลการทดสอบความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับทักษะชีวิตทั้ง 9 หน่วย ซึ่งได้แก่ ทักษะการสื่อสาร ทักษะการประยุกต์ใช้ตัวเลข ทักษะเทคโนโลยีสารสนเทศ ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น ทักษะการพัฒนาตนเอง ทักษะการพัฒนาอาชีพ ทักษะสัญลักษณ์พื้นฐานในชีวิตประจำวัน และทักษะสุขวิถีและการมีชีวิตพอเพียง มีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 3 ผลการทดสอบทักษะสัญลักษณ์พื้นฐานในชีวิตประจำวัน

ทักษะย่อย	คะแนนเฉลี่ย	ร้อยละ
1. สัญลักษณ์ในชีวิตประจำวัน	8.80	88.00
2. การอ่านแบบ	8.56	85.60
3. การใช้แผนที่	8.84	88.40
4. การเข้าใจเวลา	9.88	98.80
5. ปฏิทิน	9.92	99.20
เฉลี่ยรวม	46.00	92.00

จากตารางที่ 3 ผลการทดสอบทักษะสัญลักษณ์พื้นฐานในชีวิตประจำวันในภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ยคือ 9.20 คิดเป็นร้อยละ 92.00 เมื่อพิจารณาเป็นรายทักษะย่อย พบว่า คะแนนทักษะย่อยเรื่องปฏิทิน มีคะแนน

เฉลี่ยมากที่สุด คือ 9.92 คะแนน คิดเป็น ร้อยละ 99.20 รองลงมา คือ การเข้าใจเวลา คะแนนเฉลี่ย 9.88 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 98.80 สัญลักษณ์ในชีวิตประจำวัน คะแนนเฉลี่ย 8.8 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 88.00 การใช้แผนที่ คะแนนเฉลี่ย 8.84 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 88.40 และการอ่านแบบ คะแนนเฉลี่ย 8.56 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 85.60 ตามลำดับ

6.2.2 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ที่เรียนตามรูปแบบการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักศึกษาวิชาชีพนอกระบบ

ตารางที่ 4 ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะสำหรับนักศึกษาวิชาชีพนอกระบบ

รายการ	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ง่ายต่อการใช้งาน	4.24	.779	มาก
2. สีสันเหมาะกับการใช้งาน	4.28	.542	มาก
3. ขนาด สี ของตัวอักษร	4.40	.707	มาก
4. ความยาวของเนื้อหาเหมาะสม	4.16	.850	มาก
5. เนื้อหาเข้าใจง่าย ไม่ซับซ้อน	4.20	.707	มาก
6. เนื้อหาสอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้	3.92	.909	มาก
7. ปริมาณเนื้อหาเหมาะสมไม่มากหรือน้อยเกินไป	3.96	.790	มาก
8. นำไปปรับใช้กับชีวิตประจำวันได้	4.24	.723	มาก
9. นำไปปรับใช้กับการทำงานได้	4.24	.779	มาก
10. นำไปปรับใช้กับการดำเนินชีวิตในอนาคตได้	4.24	.723	มาก
11. เป็นพื้นฐานในการเรียนรู้ตลอดชีวิต	4.32	.802	มาก
12. สามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลา	4.36	.638	มาก
13. รูปแบบการเรียนน่าสนใจ	4.16	.746	มาก
14. ผู้เรียนได้เรียนรู้และเสริมสร้างทักษะด้วยประสบการณ์จริง	4.12	.726	มาก
15. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้พูดคุยซักถาม	4.32	.852	มาก
รวม	4.21	.534	มาก

จากตารางที่ 4 การสอบถามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักศึกษาวิชาชีพนอกระบบมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = .534) ซึ่งหมายความว่าจัดการเรียนการสอน

ตามรูปแบบการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักศึกษาวิชาชีพนอกระบบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก โดยในประเด็นเรื่องขนาด สี ของตัวอักษร ที่ใช้หนังสือการเรียนรู้ได้คะแนนความพึงพอใจสูงสุด ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = .707) รองลงมาคือ สามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลา ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = .638) และเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้ตลอดชีวิต ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = .802) และการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้พูดคุยซักถาม ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = .852) ส่วนประเด็นเนื้อหาสอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้ ผู้เรียนมีความพึงพอใจน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = .909)

7. สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

7.1 การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้

รูปแบบการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตสำหรับนักศึกษาวิชาชีพนอกระบบที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ปัจจัยนำเข้า (Input) เป็นส่วนแรกของการพัฒนารูปแบบเพื่อให้เป็นรูปแบบที่สามารถนำไปใช้งานได้จริง จึงมีปัจจัยนำเข้าหลายอย่าง เช่น การกำหนดหลักการและเป้าหมายในการจัดการเรียนรู้ กำหนดวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ การออกแบบและสร้างเนื้อหาบทเรียน การสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผล การกำหนดบทบาทของผู้เรียน ผู้สอน การจัดเตรียมความพร้อมของสภาพแวดล้อมในการเรียนการสอน เหล่านี้เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นต่อการจัดการเรียนรู้ ซึ่งในแต่ละรูปแบบการเรียนรู้จะมีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับผู้เรียน ผู้สอน ตลอดจนเนื้อหาสาระที่ต้องการจัดการเรียนรู้ กระบวนการ (Process) เป็นขั้นตอนการเรียนรู้ หรือขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ โดยมีการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบตั้งแต่ทำความเข้าใจกับผู้เรียน เลือกหน่วยการเรียนรู้ ทำแบบทดสอบก่อนเรียน แสดงเนื้อหาสาระการเรียนรู้ ทำแบบทดสอบหลังเรียน ประเมินผลซึ่งมองในภาพรวมแล้วอาจไม่แตกต่างจากกระบวนการเรียนการสอนของคนอื่น ๆ เท่าใดนัก สิ่งสำคัญของการเรียนรู้ตามรูปแบบที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นนี้ คือ การเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตให้กับผู้เรียนในระบบการศึกษานอกระบบ ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญและมีการดำเนินการเรียนรู้ผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตทั้งหมด ผลผลิต (Output) เป็นขั้นการประเมินผลจากการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งความรู้และทักษะ ซึ่งในการประเมินจะมีการกำหนดเกณฑ์วัดผล

เพื่อให้ทราบถึงความรู้ความสามารถของผู้เรียนมากเพียงใด โดยเกณฑ์ที่ใช้ในการวัดทักษะของผู้เรียนคือ ร้อยละ 80 ของคะแนนเต็มทั้งหมด การให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) เป็นการประเมินการเรียนรู้ที่ได้ นำรูปแบบการเรียนรู้ไปใช้ เพื่อการปรับปรุงการเรียนรู้ในครั้งต่อไป ซึ่งผลการประเมินความสอดคล้องของรูปแบบจากผู้เชี่ยวชาญอยู่ในเกณฑ์ดีมาก

7.2 การพัฒนาโมดูลการเรียนรู้

โมดูลการเรียนรู้เน้นทักษะด้านสัญลักษณ์พื้นฐานในชีวิตประจำวันมาเป็นหน่วยในการเรียนรู้ตัวอย่าง ซึ่งการพัฒนาโมดูลการเรียนรู้มีการทำความเข้าใจกับผู้เรียนก่อน โดยการชี้แจงรายละเอียดของการเรียนรู้ ข้อตกลงต่าง ๆ เช่น การใช้ช่องทางในการติดต่อสื่อสาร เนื่องจากการจัดการของรูปแบบการเรียนรู้นี้ถูกจัดการด้วยระบบออนไลน์ทั้งหมด การติดต่อสื่อสารจึงดำเนินการผ่านระบบออนไลน์ด้วย ดังนั้นการกำหนดช่องทางการติดต่อสื่อสารจึงเป็นสิ่งที่สำคัญ ซึ่งผู้เรียนส่วนใหญ่มีความถนัดในการใช้ช่องทางการติดต่อผ่านทาง Line และ Face Book สังคมเครือข่ายเฟสบุ๊คสามารถสนับสนุนการ ออกแบบการเรียนการสอน และการวัดประเมินผล สิ่งแวดล้อมการเรียนรู้อย่างไม่เป็นทางการได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้เพื่อนำเสนอหัวข้อหรือ ประเด็นต่าง ๆ ในกลุ่มสมาชิก วัตถุประสงค์ของการ จัดสร้างเฟสบุ๊ค คือ เพื่อใช้เป็นช่องทางเลือกที่จะส่ง ข่าวสารกันระหว่างกลุ่มสมาชิก แต่ไม่ได้เป็นช่องทาง หลักสำหรับการนำเสนอ เนื้อหาวิชาการต่าง ๆ [7] จากนั้นผู้เรียนจะเข้าสู่การทดสอบก่อนเรียนเพื่อให้ทราบพื้นฐานความรู้ของผู้เรียนต่อละคนก่อน แล้วจึงเลือกหน่วยการเรียนรู้ที่สนใจ ซึ่งแต่ละหน่วยการเรียนนั้นเป็นอิสระต่อกัน ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนหน่วยการเรียนรู้ใดก่อนก็ได้ จากนั้นจึงทำการทดสอบหลังเรียนเพื่อประเมินความรู้ของตนเอง และได้รับแบบทดสอบทักษะของแต่ละคนโดยจะกำหนดเวลาในการส่งร่วมกันจากการประเมินผลโมดูลการเรียนรู้จากผู้เชี่ยวชาญอยู่ในเกณฑ์ดีมาก สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้ แต่ถึงอย่างไรในการจัดการเรียนรู้จริงก็ต้องการปรับเปลี่ยนเพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์การใช้งานจริงซึ่งบางครั้งอยู่เหนือความคาดหมาย

7.3 การจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตสำหรับนักศึกษาวิชาชีพนอกระบบ ในการศึกษาในกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนโรงเรียนพระดาบสซึ่งผู้เรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกันพอสมควร เมื่อต้องการให้การจัดการเรียนรู้ประสบความสำเร็จ การคำนึงถึงบริบทของนักเรียนแต่ละคนจึงเป็นเรื่องสำคัญ ซึ่งต้องมีการปรับให้เข้ากับสถานการณ์การเรียนรู้จริงของผู้เรียน ภายหลังจากการจัดการเรียนรู้แล้วผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนมีคะแนนสูงกว่าก่อนเรียน และผลการประเมินทักษะสัญลักษณ์พื้นฐานในชีวิตประจำวันที่มีทักษะย่อย 5 ทักษะ ผู้เรียนสามารถ ผ่านเกณฑ์การประเมินทักษะได้ไม่ยากนัก ซึ่งทักษะการใช้แผนที่ ทักษะการเข้าใจเวลา และทักษะปฏิทิน เป็นทักษะที่มีความเกี่ยวข้องในการดำเนินชีวิตประจำวันบ่อย ๆ การได้คะแนนเต็มจึงไม่ใช่เรื่องน่าแปลกใจ ส่วนสัญลักษณ์ในชีวิตประจำวันและการอ่านแบบ ในชีวิต ประจำวันอาจจะไม่ได้ใช้บ่อยนักแต่ก็มีประโยชน์ในการดำเนินชีวิต

8. ข้อเสนอแนะการวิจัย

8.1 การออกแบบกระบวนการเรียนรู้ต้องมีความสอดคล้องกับทักษะและบริบทของผู้เรียนของแต่ละกลุ่ม การนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยการจัดการเรียนรู้ทำให้เกิดความสะดวกมากขึ้น ดังนั้น เพื่อการประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมจึงต้องมีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกที่จะส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญที่จะส่งผลให้การเรียนรู้สำเร็จผล

8.2 ทักษะชีวิตในแต่ละด้านมีความแตกต่างกัน การออกแบบเทคนิควิธีการส่งเสริมทักษะในแต่ละหน่วยการเรียนจึงต่างกัน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่หลากหลายและสอดคล้องกับการดำเนินชีวิตประจำวัน ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์สถานการณ์และแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้เร็วขึ้น

9. กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ บัณฑิตวิทยาลัย มจพ. ที่ให้การสนับสนุนทุนอุดหนุนการวิจัย เพื่อการทำวิทยานิพนธ์ สำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ประจำปีงบประมาณ 2558

10. เอกสารอ้างอิง

- [1] National Education Act, Education System, Bangkok: National Education Act, 1999. (in Thai)
- [2] The Non-Formal and Informal Education Promotion Act, Government Gazette, Bangkok: The Non-Formal and Informal Education Promotion Act, 2008.
- [3] A. Thianboocha, "The Development of Key Competencies in Preparing Employees for Workplaces," King Mongkut's University of Technology North Bangkok, Bangkok, 2009. (in Thai)
- [4] Office of the Basic Education Commission, Life skills development in the basic education system, Bangkok: Khurusaphan Printing Press, 2009. (in Thai)
- [5] P. Lerdrungporn, K. Wattananarong and T. Wiriyanon, "The Development of Learning Management System for Tablets," Technical Education Journal King Mongkut's University of Technology North Bangkok, vol. 8, no. 1, pp. 63-71, 2017. (in Thai)
- [6] P. Sae-Joo, "The Development of Collaborative Learning Management via Social Network: Facebook," Technical Education Journal King Mongkut's University of Technology North Bangkok, vol. 8, no. 1, pp. 106-114, 2017. (in Thai)
- [7] J. Cain, "Instructional Design and Assessment Using Facebook as an Informal Learning Environment," American Journal of Pharmaceutical Education, vol. 75, no. 110, pp. 1-8, 2011.